

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNE

Filozofická fakulta

Ústav hudobnej vedy

Združené umenovedné štúdia

Úvod do umenovedných štúdií

Téma: Umelecké dielo

Slovníkové heslo

„*Umelecké dielo* má ako pojem zhŕňať nutné a dostačujúce znaky, ktoré ich tvoria a ktoré ich odlišujú od prírodných, remeselne alebo priemyslovo vyrobených vecí, rovnako ako od nástrojov pre náboženské, politické, morálne, pedagogické a iné účely, pričom tieto obecné znaky nemajú byť ani triviálne ani nemajú stierať hlboké rozdiely, ktoré existujú medzi výtvormi rôznych umeleckých druhov, umeleckých štýlov ako aj medzi jednotlivými umeleckými dielami a ich jedinečnosť vôbec.“

„*Umelecké dielo* nepoznáme len podľa toho, ako vypadá a ako pôsobí, ale tiež podľa toho ako vzniká. Význam slova musí teda byť striktne obmedzený len na umelé výtvary vedomej ľudskej činnosti.“ Hovorí o spojitosti a rozdieloch medzi umeleckým dielom a artefaktom. „To, čo je artefakt je konkrétne vnímané, nie to, čo vytvoril majster pred x rokmi. Artefakt je vždy celý a jeho časti sú časťami konkrétneho celku. Aj fragment diela je celý artefakt, aj útržok melódie, dvojverš, atď.“

Divadelná inscenácia umeleckého diela Meštiak šľachticom:

Pre svoju prácu som si vybrala opis a rozbor klasickej hry v divadle v Brne.

Nepodarený Molière v brnenskom divadle...

Hry známeho francúzskeho dramatika J. B. Moliéra sú na repertoári Národného divadla časté. Ako dopadlo predstavenie, ktoré si dňa 20. 4. 2012 vyslúžilo premiéru v Mahenovej činohre?

Zásluhou režiséra Gustáva Skály a v tomto prípade hlavne scénografky Evy Brodskej sa vytvorilo barokové dielo s precízne a náročne vytvorenou scénou a kostýmami. Na rozdiel od toho, prehnaný vtip a veľká nadsázka hru radia do lacných komédií, čo môže náročnejšieho diváka rýchlo odradiť. Titul Meštiak šľachticom bol nasadený s úmyslom ukázať Molérovú tvorbu v podobe veľkého barokového divadla a pritom zohľadniť, že dielo je vnímané ako žáner *comédie-ballet*. Tento typ však v brnenskom predvedení nevidíme. Náznak baroka v hre účinný je, ale predstavenie sa vymyká akejkolvek

predstave baletu, čo zámerom režiséra a inscenačnej skupiny nebolo. Zopár tanečných a hudobných prvkov, ktoré spríjemnili hru nám ale ponúkli. Ojedinelosť a kreativnosť scénickej výstavby javiska a taktiež šikovnosť výtvarníka kostýmov Romana Šolca vytvorili dielo, ktoré nás pri pohľade z hľadiska na scénu vtiahne do príbytku s obrovskou balustrádou, veľkým lustrom spusteným z hornej časti a niekoľkými inými štylizovanými kulisami. Scéna sa počas celého predstavenia nemení, všetko sa odohráva v dome hlavnej postavy .

Opona sa otvára a v prítomí javiska sa už nachádzajú herci odetí v netradičných kostýmoch. Celá úvodná scéna je sprevádzaná dobovou hudbou. Postupným osvetľovaním scény si začneme hercov v zadnej časti scénického priestoru všímať a vďaka ich pohybom, gestikulácii a kostýmom ich vieme zaradiť do vyššej spoločnosti. Je to však skutočne pravda? V priebehu hry spoznáme tzv. tajomstvo prestrojenia.

Meštiak šľachticom je ako z jedna z ďalších Moliérových hier kritikou a výsmechom spoločnosti. Snaží sa tu satirou zosmiešniť príživníctvo šľachty a túžbu po ich mravoch. Pomaľovaním tváří bielym líčidlom a nanesením červeného rúžu na pery a líca, vytvorili dokonalú karikatúru ľudí snobských pováh.

Ján Jackuliak, v postave meštiaka Jourdaina, vytvoril vtipný charakter človeka, ktorý sa túži dostať medzi šľachtu a urobil by pre to čokoľvek. Pre zlepšenie svojich mravov si k sebe pozýva učiteľa filozofie, tanca, hudby, šermu. Dokonca nedovolí vlastnej dcére sa vydať za Cléonta (Vratislav Bečák), muža s nešľachtickou krvou. Pripraví si teda na neho divadlo, kde Cléontov sluha Jacoviello (Jakub Šafránek), prezlečený za tureckého sluhu bohatého sultánovho syna prichádza k Jourdainovi s prosbou o dcérinu ruku. Ten im divadielko uverí a donúti ju sa za bohatého Turka vydať. Dcéra Lucile (Lucie Schneiderová) však zistí, že je to jej milovaný Cléonte a s radosťou ho prijme. Jourdainovi sľúbia turecký šľachtický titul, ktorý mu bude udelený pri obrade, ak na svadbu pristúpi. Obrad sa koná vo veľmi prehnanom a prehranom duchu v kostýmoch tureckej kultúry. Dielo končí svadbou a Jourdainovou stálou nevedomosťou o celej situácii.

Prevaha nadmerného vtípu nám zastiera príbeh meštiaka, ktorý sa zo všetkých síl snaží dostať do spoločnosti samoľúbych zbohatlíkov. Na druhej strane javisko žiarilo pedantnou prácou výtvarných inscenátorov. Aj národné divadlo môže z klasiky vytvoriť lacnú komédiu, ktorá zastiera svoje najpodstatnejšie zdelenie. Humorom štvrtej cenovej kategórie by sme bohužiaľ mohli slávne „molierovky“ zaradiť medzi menej vydarené predstavenia činohry Národného divadla v Brne. Pre nenáročného diváka sa o smiech však určite postarajú...

Zoznam použitej literatúry:

HENCKMANN, Wolfhart a Konrad LOTTER. *Estetický slovník*. Translated by Dušan Prokop. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1995. 229 s. ISBN 80-205-0478-8.

VOLEK, Jaroslav. *Základy obecné teorie umění*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1968. str. 105-122

Inscenácia divadelného predstavenia *Měšťák šlechticem* v ND Brno